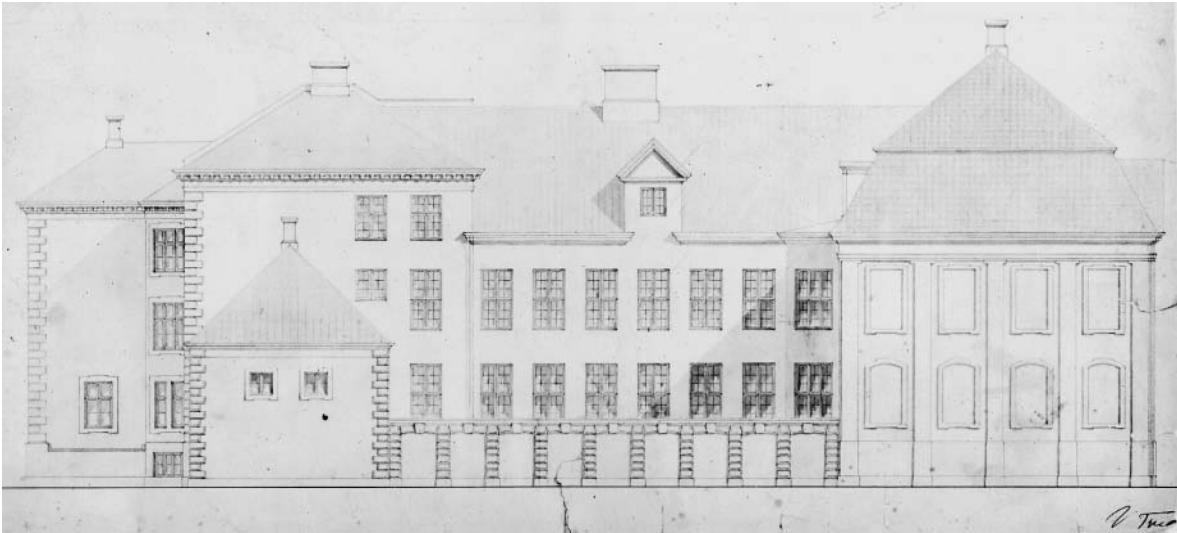

Det Classenske Fideicommis, baghuset, Amaliegade 40 A, København Arkitekt Frederik Vilhelm Tvede, 1869 - 70

Fredningsforslaget omfatter:

Forslag til fredningsudvidelse, således at den nuværende fredning også kommer til at omfatte baghuset Amaliegade 40 A, i 3 etager med kælder, opført 1869 - 70 af Arkitekt Frederik Vilhelm Tvede.

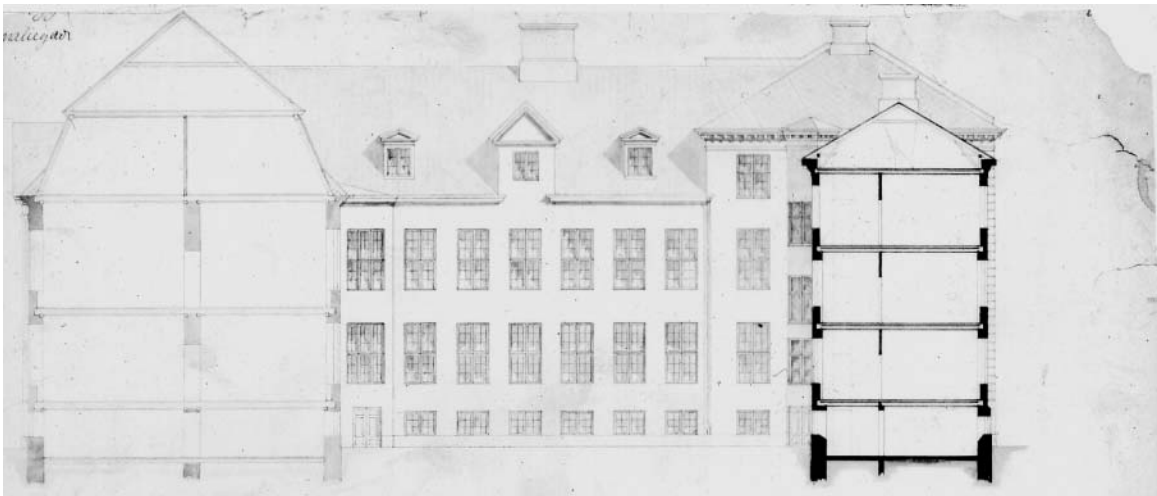
Originaltegning af Frederik Vilhelm Tvede, 1868. Opstalt fra Toldbodgade. Bagerst fra venstre: tilbygningen / baghuset, Amaliegade 40 A, sidehus og forhus, Jan von Ostens Gård, Amaliegade 40 - 42. I forgrunden: vognport og mur mod Toldbodgade.

Forslagsstiller:

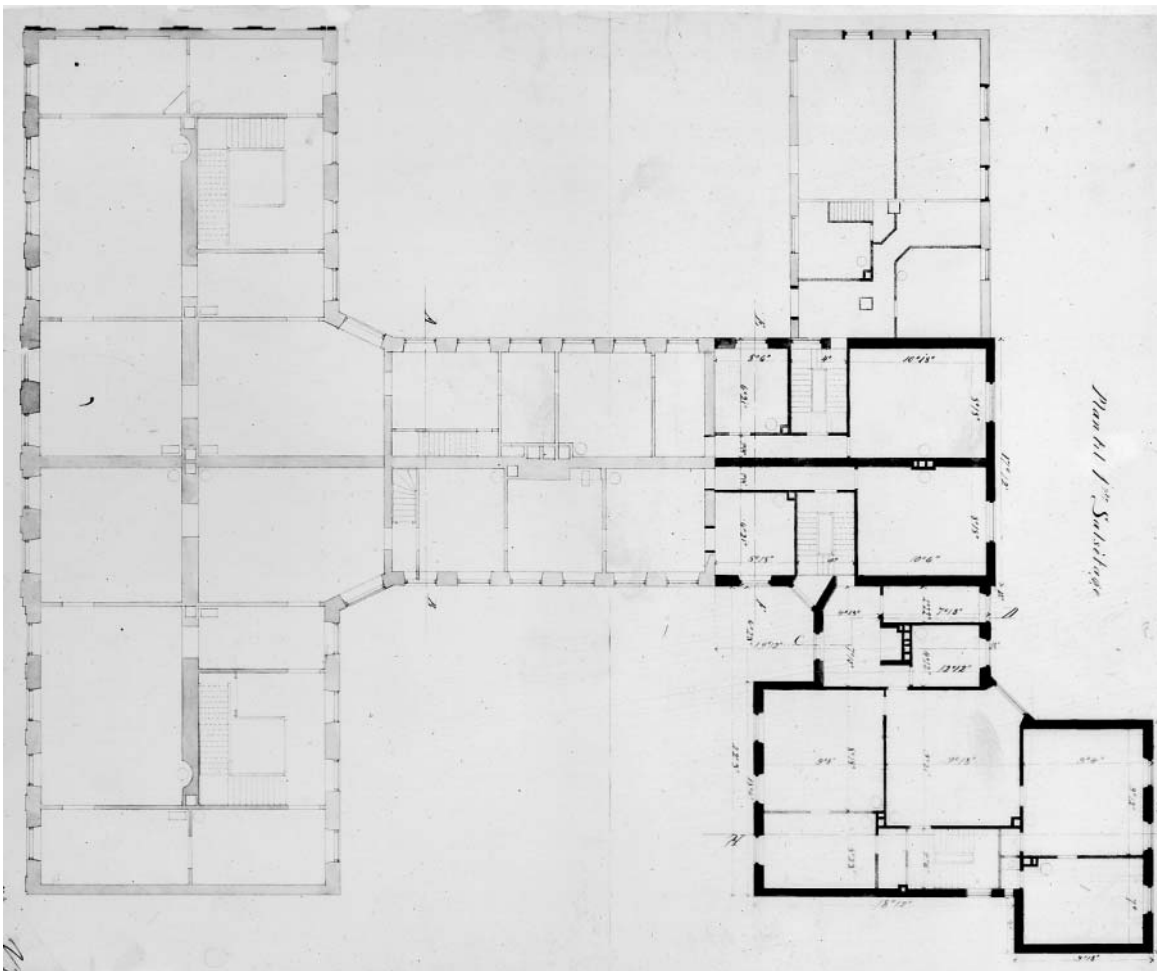
Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur. Indsendt april 2007.

Indholdsfortegnelse:

Begrundelse for forslaget	s. 3
Baggrunden for forslaget	s. 3 - 5
Bygningshistorie	s. 6 - 7
Beskrivelse	s. 7 - 8
Oprindelighed og ændringer	s. 8
Vedligeholdelsesstand	s. 8
Identifikation	s. 8 - 9
Kilder	s. 9

Originaltegning af Frederik Vilhelm Tvede, 1868. Opstalt fra gården, Amaliegade 40. Fra venstre: Snit igennem Jan von Ostens Gård og opstalt af sidehus, Amaliegade 40, herefter opstalt / snit igennem Tvedes baghus / tilbygning.

Originaltegning af Frederik Vilhelm Tvede, 1868. Plantegning. Baghuset, Amaliegade 40 A, er markeret med sort.

Begrundelse for fredningsforslaget:

Alle andre bygninger er fredet

De bygninger, som ejes eller har været ejet af Det Classenske Fideikommis, Amaliegade 38 - 40 – 42, samt på den samme grund mod Tolbodgade er fredet. Det samlede bygningsanlæg udgør med stor overbevisning et helstøbt kulturhistorisk miljø. Noget tyder dog på at baghuset, Amaliegade 40 A er blevet glemt, da resten af anlægget i 1918 og 1951 er blevet fredet.

Helheden er interessant

Baghuset, Amaliegade 40 A, udgør tilsammen med resten af bygningerne beliggende på Det Classenske Fideikommis grund, en helstøbt og umistelig helhed, hvor det ikke giver mening at tale om, at nogen dele er vigtigere end andre. Der er ingen tvivl om at det har ligget Arkitekten Frederik Vilhelm Tvede på sinde at skabe en smuk og sammenhængende helhed, da han stod for Fideicommissets store om- og tilbygning i årene fra 1869 – 74. Alle bygninger og disses sammenhæng er således meget nøje beskrevet i Tvedes originale tegningsmateriale.

Delvist fredede lejemål

Som det fungerer på nuværende tidspunkt, er lejemål der lejemål, der går igennem såvel den fredede, som den ikke fredede del af Fideicommissets bygninger – det er administrativt kompliceret.

Sammenknytning

Det Classenske Fideicommis bygninger knyttes sammen via Tvedes tilbygning, idet huset spejler på den ene side, de Engelske Rækkehuse, og på den anden rokoko gadehuset, Jan von Ostens Gård. Dette udtrykkes bl.a. via detaljeringen. Således er tilbygningen også et eksempel på en følsom og raffineret indpasning.

De engelske rækkehuse fra Toldbodgade, Vilhelm Tvede 1873 - 74

Det Classenske Fideicommis, Vilhelm Tvede 1868

Baggrund:

Om Det Classenske Fideicommis og dets stifter Johan Frederik Classen.

Johan Frederik Classen levede fra 1725 – 92. Ved sin død havde han titel af generalmajor og storkorsridder af Dannebrog. Han var forretningsmand og tæt knyttet til kongen. Han drev krudtværk og støberi af metalkanoner på Agatmøllen, ved Arresøens udløb i Isefjorden, stedet kaldte han Frederiksværk. I 1770 fik han hele leverancen af krudt og kanoner til Landetaten. Med årene kom virksomheden også til at omfatte vandmølle, teglværk, vognfabrik, voksdugsfabrik, fajanceovenfabrik, voksløsestøberi, gørtlerværksted, guldsmedeværksted og rebslagerbane. Han havde rådighed over bøndergårde i 4 landsbyer og grundlagde senere fiskerlejet, Liseleje.

Hans virke omfattede også landbrug, kvægavl og skovbrug. Han ejede godserne Corselitze og Carlsfeldt. J. F. Classen ejede også et stort bibliotek, der ved hans død omfattede 20.000 bind. Han erhvervede sig igennem sit liv og virke en anseelig formue, som han inden sin død valgte at testamentere til en stiftelse, Fideicommisset.

Fideicommisset har siden forvaltet J. F. Classens formue, hvis overskud, også i dag, går til velgørende, kulturelle og uddannelsesformål.

Igenom 1800-tallet har Classenfamilien været repræsenteret i Fideicommissets direktion først ved J.F. Classens yngre bror, Peter Hersleb Classen, siden af hans fætter, Michael Classen samt dennes søn, P.H. Classen (den yngre).

Det classenske Fideicommis bygninger, Fattig-Holm ca. 1830

Samme motiv, marts 2007

Om Frederik Vilhelm Tvede

Vilhelm Tvede blev født i 1826 i København. Han blev optaget på Kunstakademiet i København i 1839, hvor han gennemgik en længere uddannelse, bl.a. studerede han arkitektur, han blev uddannet sølvsmed og han stod i snedkerlære. Tvede var elev hos G. F. Hetsch. Han anses for at have ydet sit bedste i opgaver af mere jævn karakter som de Engelske Rækkehuse og de Classenske Arbejderboliger. Frederik Vilhelm Tvede var husarkitekt i Det Classenske Fideicommis, og stod for mange ny – om og tilbygninger i denne forbindelse. Vilhelm Tvede døde i 1891.

Værker:

- ✦ Spir på Karleby kirke ved Nykøbing F, 1855
- ✦ Råd- ting- og arresthus i Stubbekøbing, 1860
- ✦ To bygninger i forbindelse med J.D. Herholdts hovedbanegård, 1864, nu nedrevet
- ✦ De Classenske boliger på Godthåbsvej, Frederiksberg, 1866 – 80, nu nedrevet
- ✦ Præstø Amts Tvangs- og Arbejdsanstalt, Næstved, 1867
- ✦ Logebygning for frimurerordenen, Klerkegade 2, København, 1868, fuldført af J.H. Nebelong, **fredet** (senere nedlagt og delvis ombygget)
- ✦ Humlebæk Kirke, 1868
- ✦ Vedbæk Kirke, 1871
- ✦ Ny hovedbygning til Spanagergård, København, 1871
- ✦ Nakskov Rådhus, 1872 – 73

- ✘ Kapel på gl. mosaiske Kirkegård, Møllegade, København, 1873, nu nedrevet, bolig og indgangsbygning, **fredet**
- ✘ Råd-, ting- og arresthus i Nykøbing Falster, 1873 – 74
- ✘ De Engelske Rækkehuse, Toldbodgade 43 - 59, København, 1873 – 74, **fredet**
- ✘ Arresthuset i Ringsted, 1875
- ✘ Industriforening med teater, jernbanegade / teatergade, Næstved, 1876
- ✘ P. Andersens Vandtårn, Frederiksberg, 1877, **fredet**
- ✘ Sygehus, Odense Landevej, Nyborg, 1878
- ✘ Hovedbygning til Herregården rygård, Hornsherred, 1880, nu nedrevet
- ✘ Råd- ting og arresthus, Sorø, 1881
- ✘ Filial af Nykøbing Hospital, Nr. Boulev., Nakskov, 1882 – 83
- ✘ Hjulby Kirke, Nyborg, 1883
- ✘ Tilbygning til Rygård, Bernstorffsvej 54, 1886

Restaureringer og ombygninger:

- ✘ Nyborg Rådhus, 1861 – 62, **fredet**
- ✘ Gosmer Kirke, Odder, 1866
- ✘ Kalundborg Kirke, 1867 – 71
- ✘ Nyborg Kirke, 1870 – 71
- ✘ Uby Kirke, Holbæk, 1871
- ✘ Ode Førslev Kirke, Haslev, 1876

Baghuset, Amaliegade 40A fra Toldbodgade...

Tilbygningen Amaliegade 40 A, ankomst, adgang, opgang, indgang...

Bygningshistorie:

Om Det Classenske Fideicommis bygninger i Amaliegade / Toldbodgade.

Amaliegade 40 – 42, Jan von Ostens Gård, blev opført i 1756 – 60. Der er ikke vished om hvem der var bygningens arkitekt, men den blev opført efter Nicolai Eigtveds død, og således var det Lauitz de Thurah, der skulle godkende bygningstegningerne. I 1770 overtog J. F. Classen Jan von Ostens Gård. I 1792 opførtes biblioteksbygningen, Amaliegade 38 af Peter Hersleb Classen, J. F. Classens yngre bror, i samarbejde med Hofarkitekt Andreas Kirkerup. Bygningen rummede J. F. Classens omfangsrige bogsamling. I 1868 blev samlingen delt mellem Universitetet og Landbohøjskolen. Amaliegade 38 – 40 - 42 indgik dengang alle i Det Classenske Fideicommis. Von Ostens Gård blev i 1869 udvidet mod øst med side - og bagbygninger, i dag Amaliegade 40 A . Fideicomisset var også bygherre for de bagvedliggende "Engelske Huse" i Toldbodgade. Von Ostens Gård var oprindeligt ikke en hjørnebygning, idet der indtil 1859 fandtes et nabohus, Amaliegade 44, opført 1770. I 1862 blev den knækkede Toldbodgade ført tværs over denne grund.

Tilbygningen Amaliegade 40 A

Tilbygningen Amaliegade 40 A, er opført i 1869 – 70. Tilbygningen var del af en gennemgribende istandsættelse og ombygning af Fideicommissets bygninger. Ifølge Harald Jørgensen, er tilbygningen opført dels som en forlængelse af lejlighederne mod Amaliegade, og dels som en ny kontorbygning i 3 etager med plads til kontor og arkiv, samt lejligheder for sekretær, bogholder og bud. Arkitekt Frederik Vilhelm Tvede stod for hele ombygningen. I 1908 er der sket en mindre udvidelse af tilbygningen.

Fredningskort, fredede bygninger er angivet med skravering

Amaliegade 40 A , Von Ostens Gård, til højre

Som en del af Fideicommissets samlede byggeplaner blev også de "Engelske Huse" opført. Det skete 1873 – 74. En væsentlig del af formålet med den samlede istandsættelse og ombygning var at skaffe en god lejeindtægt fra de istandsatte eller nybyggede boliger.

Ejerforhold vedr. bygninger

Amaliegade 38-40-42 samt baghuse og De engelske Rækkehuse i Toldbodgade indgik tidligere alle i Det Classenske Fideicommis. Idag har Fideicommisset alene Amaliegade 40 – 42. Biblioteket og De engelske Rækkehuse er solgt fra.

Oversigt vedr. bygninger, arkitekter og opførelsesår, alle på nær Amaliegade 40A er fredet:

1. Amaliegade 38, forhus 2 etager, Arkitekt: Peter Hersleb Classen / Hofarkitekt Andreas Kirkerup, 1792
2. Amaliegade 40 og 42, Jan von Ostens Gård, forhus 3 etager inkl. udnyttet mansard, med sidehus af samme gesimshøjde som forhuset, opført til Kaptajn Jan von Osten, 1756 - 60
3. Amaliegade 40 A, baghus 3 etager, opført til Fideicommisset, Arkitekt Frederik Vilhelm Tvede, 1869 - 70, **Ikke fredet**
4. Amaliegade 40, baghus 1 etage, 1750
5. Amaliegade 42, baghus 2 etager med to vognporte, 1750
6. Toldbodgade 71 - 87, De engelske Huse, Arkitekt Frederik Vilhelm Tvede, 1873 – 74

Hovedtrappen, nedgang, durchsicht...

Bagtrappen, durchsicht, opgang...

Beskrivelse:

Beskrivelse af planløsningen

Baghuset, Amaliegade 40 A, har en planløsning, der kan synes kompleks, men som en del af et helt anlæg virker løsningen trods alt ligetil. Baghuset rummer primært en opgang med tre lejligheder med hovedindgang fra gården, men også en udvidelse / forlængelse af i alt 6 lejligheder med hovedindgang fra Amaliegade i portene. Disse lejlighedsers udstrækning går fra Amaliegade, igennem sidehuset mod gården og Toldbodgade, og altså igennem Tvedes baghus.

Snittet

Baghuset er opført i tre etager med kælder. Etagehøjden i lejlighedsudvidelserne er større end den for de tre lejligheder, der udelukkende ligger i baghuset. Det lidt højere parti er formidlet med en risalit mod de engelske rækkehuse.

Facader og materialer

Ydermuren er bygget op af gule mursten med pudse detaljer. Taget er valmet og beklædt med naturskiffer. Hovedgesimsen er pudstrukken med tandsnit, og fortsætter hele vejen rundt om huset.

Mod gården er hoveddøren indfattet af en pudstrukken portal med frontispice. Sålbænkene er ligeledes pudse og let fremhævet med pudstrukken kant. Der er brugt henholdsvis tofags dannebrogsvinduer og palævinduer (ved overgangen til det pudse sidehus, Amaliegade 40 – 42, mod gården og Toldbodgade).

Facaden mod de engelske rækkehuse har karakteristika, der i højere grad har karakter af gadefacade. Her er der pudstrukne vinduesindfatninger, med diskret rokoko tilsnit, der synes at spejle Von Ostens Gård. Vinduerne er primært 2 - og 3 fags dannebrogsvinduer. Der er rustikhjørner (med kvadremurværk) og soklen er markeret via en let fremhævning af murværket.

Interiør

I forhold til baghusets indre, er særligt trappeopgangene interessante. Hovedtrappen med indgang fra gården formidler en meget smuk entre med sidelys fra syd og enkel detaljering. Bagtrapperne har store ovenlys igennem durchsichten, og er både rummelige og lyse. De tre lejligheder er lyse og har en smuk rumfordeling.

Detalje, Amaliegade 40A

Detalje, Amaliegade 40 A

Amaliegade 40 A, tilbygning 1908

Detalje, Amaliegade 40 A, tilbygning 1908

Oprindelig og ændringer:

Baghuset er opført i 1874. Hertil kommer en meget nænsom tilbygning / udvidelse, mod syd fra 1908, sandsynligvis udført af Vilhelm Tvedes søn, Gottfred Tvede. Der er indvendigt sket enkelte ændringer vedr. indretning af køkken og bad. Alt i alt fremtræder de væsentlige arkitektoniske rumlige og detaljemæssige kvaliteter dog uantastet. (Hoveddør og kælder dør svarer ikke til den der er angivet på Tvedes originaltegninger, dog falder de ganske godt ind i helheden).

Vedligeholdelsesstand:

Der er igangværende arbejder vedr. fundering i den del af baghuset som grænser op til det fredede sidehus. Generelt er bygningen godt vedligeholdt, dog synes skorstene og tag at trænge til istandsættelse.

Identifikation:*Kommune:*

Københavns Kommune

Ejerforhold:

Det Classenske Fideicommis, v/ Poul Schreiner Hansen, Godsforstander, Tromnæs Alleen 25, Corselitze, 4800 Nykøbing Falster, Tlf. 54 44 70 29, psh@corselitze

Kommuneatlas:

Bygningen er registreret i Kommuneatlas for København, med følgende vurdering:
Bevaringsmæssig værdi 3

Kilder:*Litteratur:*

- Weilbachs Kunstnerleksikon
- Allan Tønnesen, 233 Danske borgerhuse
- København før nu og aldrig, bind 6
- Harald Jørgensen og Fridlev Skrubbeltrang, Det Classenske Fideicommis gennem 150 år.

Illustrationer:

- Facader og snit af Vilhelm Tvede, 1874
- Opmålingstegninger vedr. planen af Arkitekt SV. Aa. Christensen, 1948 (Tvedes efterfølger)
- Illustration af Fattig-Holm, ca. 1830

Kontaktpersoner:

Mette Maegaard Nielsen, Arkitekt MAA, Tlf. 33 93 37 39

Poul Schreiner, Godsforvalter, Tlf. 54 44 70 29